

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала: студентка 4 курсу, групи 411,
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»

Безкровна Анастасія Василівна_____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Федишин Майя Пилипівна_____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ___ від «___» травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	5
1.1. Особливості, види та форми автострахування.....	5
1.2. Сутність страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.....	12
1.3. Законодавча база страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	22
2.1 Аналіз та порівняння вітчизняних страхових компаній на ринку автострахування.....	22
2.2. Тенденції розвитку ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні.....	29
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	36
3.1. Виявлення проблем у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та шляхи їх подолання.....	36
3.2. Перспективи розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів під впливом інноваційних технологій.....	40
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	53

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є одним із найважливіших аспектів сучасної системи страхування. З розвитком автомобільної індустрії та зростанням кількості транспортних засобів на дорогах України питання страхування відповідальності власників транспортних засобів набуває особливої актуальності. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (СЦВВТЗ) є видом страхування, який не лише забезпечує фінансовий захист постраждалих у дорожньо-транспортних пригодах, але й сприяє стабільності та розвитку страхового ринку загалом.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз стану ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортного засобу та перспективи його розвитку.

Для реалізації мети потрібно вирішити наступні завдання

- розглянути сутність страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- вивчити види, форми та особливості страхування цивільної відповідальності транспортних засобів;
- дослідити законодавчу базу СЦВВТЗ;
- проаналізувати страхові компанії на ринку страхування транспортних засобів за 2021-2023 рр.,
- розібрати тенденції розвитку ринку СЦВВТЗ в Україні;
- виявити проблеми у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та шляхи подолання;
- визначити перспективи розвитку СЦВВТЗ під впливом сучасних інноваційних технологій.

Об'єктом дослідження є страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Предметом дослідження є фінансові відносини, які виникають між учасниками страхування цивільної відповідальності власниками транспортних засобів по організації та виконання.

Методологічна база дослідження. Вивчення теоретичного плану страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, стан та перспективи розвитку було здійснено різними методами:

- метод аналізу – для дослідження показників ринку автотранспортного страхування та діяльності страхових компаній на ринку;
- метод синтезу – поєднує всі теоретичні аспекти концепції СЦВВТЗ на сучасному етапі та створення загального уявлення про СЦВВТЗ;
- метод узагальнення – доведення результатів дослідження та висновки;
- метод систематизації – створення узагальнених таблиць;
- графічний метод – побудова рисунків для наочної демонстрації основних показників.

Інформаційна база дослідження включає звітні дані Національного банку щодо розвитку ринку страхування та ринку автотранспортного страхування, зокрема, статистичні дані Моторного (транспортного) страхового бюро України, рейтинги страхових компаній України, наукові роботи вітчизняних фахівців.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та містить у собі 6 таблиць та 5 рисунків. Основний текст роботи викладено на 42 сторінках комп'ютерного тексту, додатки та список використаної літератури подано вкінці роботи, що включає 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Особливості, види та форми автострахування

На сьогоднішній день життя людини не можливо уявити без такого поняття як “автострахування”. Воно надає захист від ризиків, що можуть призвести до пошкодження або знищення транспортного засобу, а також матеріальної відповідальності за шкоду, завдану майну, життю, здоров'ю учасників руху та водію застрахованого транспорту. Автострахування поділяється на такі види:

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ). Це страхування покриває збитки, які були завдані третім особам унаслідок ДТП з вини застрахованого водія;

- КАСКО (повне або часткове). Повне КАСКО покриває всі види збитків, включаючи пошкодження ТЗ внаслідок ДТП, пожеж, крадіжок, стихійного лиха та інших ризиків, а часткове КАСКО лише певні ризики покриває, обумовлені в страховому договорі, такі як крадіжки або пошкодження внаслідок стихійного лиха;

- добровільне страхування цивільної відповідальності. Це страхування, що покриває збитки, які перевищують ліміт, встановлений обов'язковим ОСЦПВ.

Об'єктами автострахування є в першу чергу автомобілі – це найбільш поширений об'єкт страхування в цій категорії. Страховий захист може бути наданий для будь-яких видів автомобілів, включаючи легкові автомобілі, вантажівки, автобуси, мотоцикли тощо. Другими об'єктами є мотоцикли та скутери. Ці транспортні засоби також підлягають страхуванню, зокрема,

страхуванню від крадіжок, аварій та інших ризиків. Третій об'єкт – водний транспортний засіб. Сюди входять яхти, катамарани, човни, моторні човни та інші водні засоби, які також можуть бути застраховані від різних ризиків, включаючи крадіжки, збитки та шкоди внаслідок аварій. До четвертих об'єктів відносять причепи та навантажувачі. Ці додаткові компоненти транспортних засобів також можуть бути страховані, забезпечуючи захист від можливих ризиків, таких як крадіжки або пошкодження. Громадський транспорт також є об'єктом автострахування. Автобуси, маршрутки та інші громадські транспортні засоби підлягають страхуванню, забезпечуючи захист пасажирів та власників від ризиків, пов'язаних з їх експлуатацією. І останній об'єкт, який відноситься до автострахування – це природні лиха та інші ризики. Деякі страхові продукти можуть включати захист від природних лих, таких як повінь або урагани, а також від інших ризиків, які можуть вплинути на транспортний засіб.

Пропонуємо дослідити детальніше суть страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є одним із найпоширеніших видів страхування відповідальності у світі, яке виникло ще у 20-х роках XIXст. у Данії.

Українські та закордонні науковці по різному дають визначення цьому виду страхування, але зазвичай вони всі акцентують увагу на захисті фінансових інтересів власників транспортних засобів та компенсації збитків третім особам. Ось декілька визначень, які подають науковці:

- «Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів – це система захисту, що забезпечує відшкодування шкоди, заподіяної третім особам унаслідок дорожньо-транспортних пригод, за рахунок страхових компаній» (Петров, 2015) [38];

- «Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів є правовою базою, розробленою для забезпечення фінансового захисту від збитків заподіяних третім особам внаслідок

експлуатації застрахованого транспортного засобу, гарантуючи, що жертви дорожньо – транспортних пригод отримують відповідну компенсацію» (Джонс, 2011) [46];

- «Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів є фінансовим механізмом, що дозволяє мінімізувати ризики втрат, пов'язаних із заподіянням шкоди життю, здоров'ю або майну третіх осіб внаслідок ДТП» (Ковальський, 2010) [38];

- «Автостраховання відповідальності є контрактним зобов'язанням між страхувальником і страховиком, де останній погоджується виплатити компенсацію за збитки, завдані третім особам внаслідок експлуатації транспортного засобу страхувальником» (Сміт, 2012) [39].

Ці визначення відображають загальне розуміння сутності СЦВВТЗ, підкреслюючи його роль у фінансовому захисті як власників транспортних засобів, так і постраждалих у дорожньо – транспортних пригодах.

Таким чином, суть страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів полягає в захисті фінансових інтересів власників транспортних засобів у випадку завдання шкоди третім особам внаслідок дорожньо-транспортної події, за яку вони несуть відповідальність. Основною метою цього виду страхування є відшкодування збитків, які власники транспортних засобів можуть заподіяти іншим учасникам дорожнього руху через недбалість, помилкові дії або нещасний випадок.

Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів є обов'язковим у багатьох країнах і регулюється відповідним законодавством. Воно захищає як самого власника автомобіля, так і інших учасників дорожнього руху від фінансових втрат у разі події, за яку власник транспортного засобу несе відповідальність.

Суб'єктами СЦВВТЗ є:

- Страхувальники - це юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали зі страховими компаніями договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або

майну третіх осіб під час експлуатації транспортних засобів;

- другим важливим суб'єктом є страхова компанія. Тобто це страхова організація, яка має право здійснювати обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів відповідно до вимог, визначених Законом України «Про страхування».

Відповідно до Закону України «Про страхування», страхові компанії, які мають право здійснювати обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів на випадок заподіяння шкоди третім особам на умовах, передбачених міжнародними договорами України з цього виду страхування, утворюють Моторне (транспортне) страхове відомство України, організоване та утримуване за рахунок коштів страхових компаній. Членство в цьому страховому бюро є необхідною умовою для отримання ліцензії на здійснення цього виду страхування. Страхові компанії можуть бути асоційованими або повними членами бюро.

Кожна страхова компанія, яка вступає до МТСБУ, отримує свідоцтво, що підтверджує її членство в МТСБУ, яке виступає органом фінансових гарантій за цим видом страхування. МТСБУ покриває: збитки, понесені вітчизняним власником транспортного засобу за межами України; збитки за страховими полісами, за якими страховик не встановлений відшкодує збитки у разі, якщо водій, який спричинив ДТП, зник з місця пригоди.

Ще один суб'єкт страхування цивільної відповідальності транспортних засобів – потерпілий. А саме, це особи, які зазнали шкоди життю, здоров'ю або майну внаслідок дорожньо-транспортної пригоди за участю транспортного засобу.

Відповідальною за страхування є страхувальник та будь-яка інша особа, яка на законних підставах володіє забезпеченим транспортним засобом. Володіння забезпеченим транспортним засобом вважається законним, якщо інше непередбачено законом або рішенням суду.

Такому страхуванню підлягають майнові інтереси щодо відшкодування особами, які несуть цивільно-правову відповідальність за шкоду, заподіяну

життю, здоров'ю або майну потерпілого внаслідок експлуатації застрахованого транспортного засобу.

Відповідно до чинного страхового законодавства, страховий випадок – це подія (дорожньо-транспортна пригода), яка сталася з вини страхувальника і внаслідок якої настає його цивільна відповідальність за шкоду, заподіяну майну, життю та здоров'ю третіх осіб за допомогою застрахованого транспортного засобу.

При настанні страхового випадку компанія виплачує страхову суму. Якщо говорити детальніше, то страхова сума - це грошова сума, в межах якої страхова компанія виплатить третій особі або третім особам (якщо потерпілих в ДТП більше одного) після настання страхового випадку, відповідно до умов страхового полісу. Максимальний розмір встановлюється законодавством. Також називається лімітом обов'язкової відповідальності страхової компанії. Страхова сума встановлюється індивідуально за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілої особи, і може бути встановлена для кожної потерпілої особи або для всього страхового випадку, незалежно від кількості потерпілих осіб. Шкода, заподіяна майну потерпілої особи, також може бути встановлена окремо для кожної потерпілої особи або для всього страхового випадку.

Важливим елементом СЦВТЗ є страхове відшкодування. Обґрунтована грошова сума, яку страховик виплачує винуватцю страхового випадку як компенсацію за збитки, що виникли в результаті страхового випадку.

Кожний договір страхування має свій певний період дії (період, на який поширюється дія полісу). Дата початку та дата закінчення періоду страхування (включаючи обидві дати), зазначені в страховому полісі. Зазвичай це один рік (для внутрішніх страхових полісів). А для міжнародних страхових полісів допускаються періоди дії 15 днів, 1 місяць, 2 місяці, 3 місяці, 4 місяці, 5 місяців, 6 місяців, 7 місяців, 8 місяців, 9 місяців, 10 місяців, 11 місяців або 1 рік.

І ще одними основним елементом є страхові платежі (страхові виплати, що розраховуються страховою компанією самостійно протягом строку дії договору страхування задля страхового захисту) та страховий (технічний)

резерв (грошова оцінка розміру забезпечення, що створюється страховою компанією для виконання своїх зобов'язань за договором страхування.) [17]

Основними перевагами страхування цивільної відповідальності для власників транспортних засобів є забезпечення фінансової стабільності та захисту від непередбачуваних фінансових ризиків, пов'язаних з можливими випадками шкоди іншим особам або їх майну через використання автомобіля. Таке страхування сприяє зменшенню соціальних і економічних наслідків дорожньо-транспортних пригод та забезпечує власників автомобілів необхідним захистом у разі виникнення таких ситуацій.

Вигода для власника транспортного засобу полягає в тому, що ризик фінансових втрат можна перекласти на страхову компанію. Власник сплачує лише страховий внесок, який зазвичай на багато менший за очікувані збитки. Це дозволяє власникам транспортних засобів забезпечити свою фінансову безпеку та уникнути великих витрат у разі дорожньо-транспортної пригоди.

Крім того, СЦВВТЗ важливе з точки зору заохочення безпечної поведінки на дорозі. Власники застрахованих транспортних засобів зацікавлені у запобіганні нещасним випадкам. Це сприяє підвищенню рівня обізнаності щодо правил дорожнього руху та безпечного водіння.

Загалом, суть страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів полягає в тому, щоб перекласти фінансовий ризик власника транспортного засобу на страхову компанію, що забезпечує фінансову стабільність власника, заохочує безпечну поведінку на дорозі та сприяє стабільності та розвитку ринку страхування наземного транспорту.

Відповідно до Закону України «Про страхування» 1996 року [33], цивільно-правова відповідальність власника транспортного засобу здійснювалася:

- у добровільній формі страхування – страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (п.12 частини четвертої статті б);
- у обов'язковій формі страхування - страхування цивільно-правової

відповідальності власників наземних транспортних засобів (п. 9 частини першої статті 7).

Проте, відповідно до нового Закону України «Про страхування», який діє з 01.01.2024 року, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів здійснюється і в обов'язковій і в добровільній формі за 10 класом страхування (стаття 4 Закону України «Про страхування» 2021 року).

Зауважимо, що страхування відповідальності власника транспортного засобу є обов'язковим у всіх європейських країнах. Вважається серйозним порушенням відсутність страхового полісу у власника транспортного засобу, яке карається штрафом або тюремним ув'язненням.

У світі набирала широкої популярності система «Зелена карта», це міжнародна система страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, яка забезпечує фінансовий захист від збитків, заподіяних третім особам внаслідок експлуатації застрахованого транспортного засобу за кордоном. Вона гарантує, що жертви дорожньо-транспортних пригод отримають відповідну компенсацію. 1 червня 1998 року асоційовані члени М(Т)СБУ (11 страхових компаній) почали продаж українських «Зелених карт». 1 січня 2005 року Україна стала офіційним учасником системи «Зелена карта», до цього мала перехідний статус членства. Наразі М(Т)СБУ уклало угоди про взаємні визнання цих договорів страхування та врегулювання питань щодо відшкодування збитків з такими країнами: Австрія, Албанія, Андорра, Бельгія, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Швейцарія, Кіпр, Чехія, Німеччина, Данія, Іспанія, Естонія, Франція, Фінляндія, Великобританія, Греція, Угорщина, Хорватія, Італія, Ізраїль, Іран, Ірландія, Ісландія, Люксембург, Мальта, Македонія, Норвегія, Нідерланди, Португалія, Польща, Румунія, Швеція, Словаччина, Словенія, Туреччина та інші. У тексті Єдиного договору перераховані випадки, у яких відшкодування здійснюється страховою компанією – учасником М(Т)СБУ або безпосередньо М(Т)СБУ.

Підсумовуючи, можна сказати, що страхування цивільної

відповідальності власників ТЗ є важливим інструментом захисту фінансових інтересів власників транспортних засобів та інших учасників дорожнього руху. СЦВВТЗ покриває збитки, завдані третім особам через ДТП, і є обов'язковим у багатьох країнах. СЦВВТЗ сприяє фінансовій стабільності, заохочує безпечну поведінку на дорозі та підтримує розвиток страхового ринку.

1.2. Сутність страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є одним із найбільш поширених видів страхування, що забезпечує фінансовий захист власників автомобілів та інших транспортних засобів від різних ризиків.

Об'єктом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з відшкодуванням особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих внаслідок експлуатації забезпеченого транспортного засобу.

Розглянемо детальніше особливості СЦВВТЗ:

1. **Обов'язковість:** В більшості країн страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є обов'язковим. Це означає, що кожен власник транспортного засобу повинен мати дійсний поліс страхування цивільної відповідальності для законного використання свого автомобіля на дорозі.

2. **Захист третіх осіб:** Основна мета цього виду страхування полягає в тому, щоб захистити інших учасників дорожнього руху від можливих фінансових втрат, які можуть виникнути внаслідок аварії, у якій винний власник транспортного засобу.

3. **Покриття витрат :** Страховий поліс ЦВ може покривати різноманітні

витрати, такі як медичні витрати, компенсація за матеріальні збитки, витрати на ремонт або заміну пошкоджених майбутніх автомобілів та витрати на правову допомогу.

4. Фактори, що впливають на страхування. Вартість страхування цивільної відповідальності залежить від багатьох факторів, таких як вид транспортного засобу, вік та водійський стаж, франшиза, історія ДТП, місце реєстрації.

Ймовірність настання страхового випадку, а отже, і вартість страхування, значною мірою визначається факторами, наведеними на рис. 1.1 нижче.

Тип транспортного засобу
Рік випуску транспортного засобу
Вартість ТЗ та обладнання
Період дії договору страхування
Франшиза
Стаж водія, який керує ТЗ
Експлуатація засобу

Рис. 1.1 Фактори, які впливають на вартість страхування

Джерело складено автором на основі даних [15].

5. Обмеження покриття: У деяких випадках поліс цивільної відповідальності може мати обмеження покриття, тобто він може не покривати всі можливі види збитків. Власники транспортних засобів можуть розглядати можливість додаткового страхування для розширення покриття.

В Україні згідно з чинним страховим законодавством за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих, обов'язковий ліміт відповідальності становить 320 000 грн на одного потерпілого; за шкоду, заподіяну майну, — 160 000 грн на одного потерпілого. Розміри страхових платежів за таким страхуванням встановлюються страховиками самостійно шляхом добутку базового платежу та відповідних коригуючих коефіцієнтів, які затверджені Кабінетом Міністрів України і наведені у базовому законі.

Застрахована особа має право обрати страхову компанію для укладення договору ОСЦВВТЗ. Страхова компанія має право у свою чергу зменшити страхову суму для заохочення власників транспортних засобів до безперервної безаварійно експлуатації транспортного засобу, а також збільшити страхову суму, що підлягає виплаті власнику транспортного засобу у зв'язку зі страховим випадком.

Виплата страхового відшкодування третім особам здійснюється страховою компанією на підставі таких документів : заява про виплату страхового відшкодування заявником страхової зави та довідки, складених страховою компанією за формою, встановленою М(Т)СБУ.

Страхова компанія виплачує кожній (третій) постраждалій особі страхову суму, встановлену законом, але, як правило, не перевищує загального ліміту відповідальності, встановленого страховою компанією – 800 000грн.

У випадку, якщо загальна сума збитків страхового випадку перевищує загальний ліміт, відшкодування для кожної постраждалої особи буде пропорційно зменшено.

У разі пошкодження майна іншої особи внаслідок дорожньо – транспортної пригоди може знадобитись висновок та оцінка за рахунок страховика, а також додаткова оцінка за рахунок страхувальника для виплати страхового відшкодування.

Тепер дослідимо види страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:

1. **Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ):** Це страхування покриває збитки, заподіяні третім особам внаслідок ДТП, за яку відповідальність несе власник застрахованого транспортного засобу, а законодавством встановлені мінімальні суми страхового покриття. ОСЦПВ є обов'язковим у більшості країн для всіх власників ТС. Придбати поліс ОСЦПВ можна онлайн на сайті Моторного (транспортного) бюро України або в офісах страхових компаній.

2. **Добровільне страхування цивільно-правової відповідальності**

власників транспортних засобів (ЦВВТЗ) - це форма страхування, яка надає власникам транспортних засобів можливість додатково захистити себе від фінансових ризиків, пов'язаних із заподіянням шкоди третім особам внаслідок експлуатації їхнього транспортного засобу. Це доповнює обов'язкове страхування і може охоплювати більше випадків або мати вищі ліміти виплат.

Форми СЦВВТЗ:

1. Індивідуальне страхування: Ця форма страхування передбачає укладення договору між страховою компанією та окремим власником транспортного засобу. Поліс оформлюється на конкретний автомобіль і його власника.

2. Колективне страхування: Ця форма страхування застосовується для підприємств та організацій, що мають великий автопарк. Страховий договір укладається на всі транспортні засоби підприємства, що дозволяє отримати знижки та інші вигоди від страхової компанії.

3. Тимчасове страхування: Ця форма страхування надається на обмежений період, наприклад, на час подорожі або оренди транспортного засобу. Вона забезпечує короткостроковий захист від ризиків.

4. Телекомунікаційне страхування: Застосовується для автомобілів, які використовуються у сфері телекомунікацій. Ця форма страхування враховує специфічні ризики, пов'язані з використанням транспортних засобів у цій галузі.

Отже, страхування відповідальності власників транспортних засобів є багатогранною і необхідною частиною фінансової безпеки для власників автомобілів. Вибір відповідного виду та форми страхування залежить від потреб власника транспортного засобу, типу транспортного засобу та умов його експлуатації.

1.3 Законодавча база страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Державний контроль над страховим сектором є важливим чинником у створенні необхідних умов для підтримки страхового ринку, розвитку фінансових інститутів з належною фінансовою та правовою базою, допомагає запобігти входженню спекулятивних та фіктивних компаній, що завдає шкоди страховикам і страхувальникам.

Метою державного регулювання страхової діяльності є виконання вимог законодавства України про страхування, своєчасне надання страхових послуг, запобігання банкрутству страхових компаній та захист інтересів страхувальників.

Ринок автотранспортного страхування регулюється страховим законодавством України та органами регулювання ринку страхування, які зображені на рис. 1.2

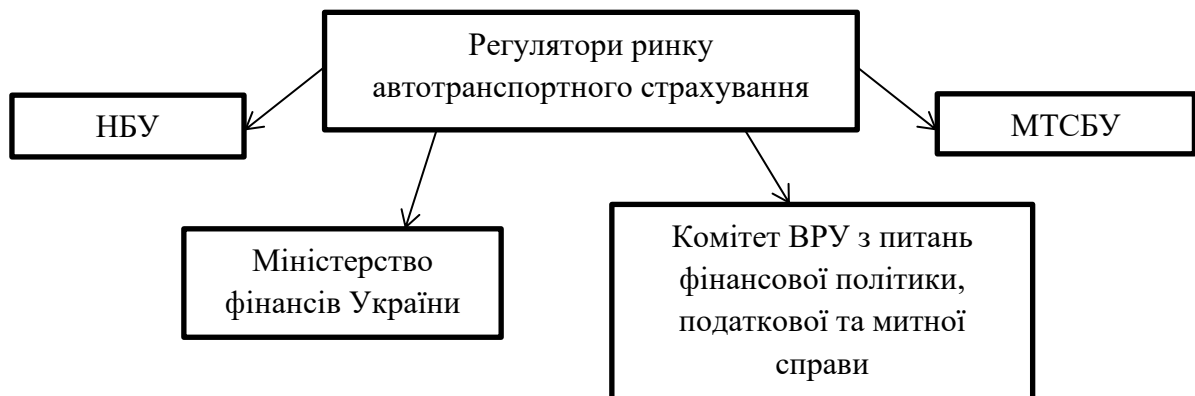

Рис. 1.2. Регулятори ринку транспортного страхування

Один із найголовніших регуляторів небанківських фінансових послуг, в тому числі й страхування є Національний банк України, який розробляє та затверджує нормативно-правові акти, що регулюють діяльність страхових компаній, здійснює нагляд за діяльністю страхових компаній, включаючи перевірки їх фінансового стану та дотримання ними вимог законодавства.

Також видає та анулює ліцензії на провадження страхової діяльності, застосовує заходи впливу до страхових компаній, які порушують законодавство і захищає права споживачів страхових послуг.

Другий регулятор ринку транспортного страхування – Моторне (транспортне) бюро України. Це некомерційна саморегульована організація, яка об'єднує страхові компанії, що здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності (ОСЦПВ). Вона забезпечує функціонування системи ОСЦПВ в Україні, розробляє правила страхування в рамках ОСЦПВ, визначає тарифи на страхування ОСЦПВ, здійснює контроль за діяльністю страхових компаній в рамках ОСЦПВ та виплачує страхові відшкодування у разі банкрутства страхової компанії.

Третім регулятором ринку є Міністерство фінансів України. У його завдання входить розробка та запропонування Уряду законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність страхових компаній, здійснювати аналіз стану ринку транспортного страхування, розробка та реалізувати державну політику у сфері транспортного страхування.

Комітет Верховної Ради України з питань фінансової політики, податкової та митної справи це четвертий регулятор ринку транспортного страхування. Комітет здійснює законодавче забезпечення у сфері транспортного страхування, проводить парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади, що регулюють ринок транспортного страхування, а також розглядає питання щодо дотримання законодавства у сфері транспортного страхування.

Всі ці організації співпрацюють між собою задля забезпечення стійкості та прозорості ринку транспортного страхування в Україні.

Законодавча база страхування відповідальності власників транспортних засобів в Україні включає в себе ряд нормативно-правових актів, що регулюють взаємовідносини між страховими компаніями, страхувальниками і третіми особами. Основні документи, які визначають правову основу даного виду страхування, є:

1. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»:

- це основний нормативний акт, що регулює обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні;

- закон визначає умови та порядок укладення договору страхування, права та обов'язки сторін, порядок здійснення страхових виплат, а також передбачає відповідальність за порушення вимог законодавства.

2. Правила дорожнього руху України:

- встановлюють обов'язок водія оформляти поліс ОСЦПВ і пред'являти його співробітникам поліції на його вимогу;

- регулюють відповідальність при відсутності поліса ОСЦПВ при управлінні ТЗ.

3. Цивільний кодекс України:

- у ньому містяться загальні положення про страхування, включаючи страхування цивільної відповідальності;

- він визначає правові відносини між страховою компанією та страхувальником. Також, між страхувальником та третьою особою, яка постраждала унаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

4. Закон України «Про страхування»:

- цей закон регулює питання діяльності страховиків в Україні, їх права та обов'язки, а також основні принципи страхової діяльності;

- визначає вимоги до фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній, що здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

5. Діючі постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг:

- встановлюють додаткові правила і вимоги щодо обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, включаючи збори по страхових внесках, порядок виплати страхового

відшкодування, вимоги до оформлення договорів страхування і т. д.;

- здійснює моніторинг діяльності страхових компаній та визначає процедури захисту прав страхувальників.

б. Міжнародні угоди та конвенції:

- Україна є учасником системи Green Card, яка передбачає страхування відповідальності власників ТЗ під час їх використання за кордоном;

- відповідні міжнародні угоди регулюють порядок визначення умов договору страхування ОСЦПВ інших країн на території України та за кордоном за українським полісом.

Від 28 вересня 1996 року в Україні це страхування стало обов'язковим згідно Закону України «Про страхування» (1996 р.) та Положенню «Про порядок і умови проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів» № 1175. Проте через певні причини на практиці ці документи не виконувались і у зв'язку з цим 1 липня 2004 року прийняли Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів», який набрав чинності 1 січня 2005 року, а деякі окремі пункти пізніше – 1 квітня 2005 року.

Розглянемо тепер основні положення законодавчої бази ОСЦПВ. Перше положення це обов'язковість страхування. Власники транспортного засобу зобов'язані укласти договір ОСЦПВ на весь період експлуатації ТЗ. Друге положення це мінімальні страхові суми. Закон визначає мінімальну страхову суму, яка повинна бути виплачена при настанні страхового випадку, особливо за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю, а також майну третіх осіб. Третє положення законодавчої бази ОСЦПВ – вимоги до страхових компаній. Страховик, який здійснює ОСЦПВ, повинен відповідати вимогам фінансової стійкості, мати відповідні ліцензії та дотримуватись встановлених нормативів платоспроможності. Ще одне положення це порядок врегулювання страхових внесків. Закон встановлює чіткі правила настання страхових випадків, розгляду претензій і пред'явлення вимог про здійснення страхових виплат. І останнє

положення – відповідальність за порушення. Під час керування ТЗ відсутність полісу ОСЦВП несе за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафів. Така законодавча база забезпечує захист прав потерпілих у ДТП, сприяє підвищенню рівня відповідальності водії та сприяє розвитку цивілізованого страхового ринку в Україні.

Отже, законодавча база та система регулювання страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні є комплексною та багаторівневою. Основні регуляторні органи, такі як Міністерство фінансів України, Національний банк України, Моторне (транспортне) бюро України та Комітет Верховної Ради з питань фінансової політики, забезпечують контроль і нагляд за страховими компаніями. Обов'язковість укладення договорів СЦВВТЗ підвищує відповідальність водіїв і гарантує захист прав потерпілих у ДТП. Участь у міжнародних угодах сприяє інтеграції у глобальний страховий ринок. Вимоги до фінансової стійкості страхових компаній забезпечують надійність страхових послуг і захист інтересів страхувальників.

Підсумовуючи, можна сказати, що страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів це вид страхування, який захищає фінансові інтереси власників ТЗ, компенсуючи збитки, завдані третім особам унаслідок ДТП і поділяється СЦВВТЗ на обов'язкове та добровільне страхування. Основна мета – відшкодування шкоди, яку власники ТЗ можуть завдати іншим учасникам дорожнього руху через свою недбалість або помилки.

Суб'єктами СЦВВТЗ є страхувальники, тобто фізичні та юридичні особи, які укладають договори страхування. Другий суб'єкт, страхові компанії – організації, які здійснюють страхування та виплачують компенсації. Третім суб'єктом є Моторне (Транспортне) Страхове Бюро України – орган, який забезпечує фінансові гарантії та покриває збитки у випадках, коли винуватця ДТП не встановлено або він зник. І останній суб'єкт – потерпілі, це особи, які зазнали шкоди внаслідок ДТП.

В Україні СЦВВТЗ регулюється Законом України «Про страхування». Обов'язкове страхування з'явилося в Україні у 1996 році, а з 2005 року Україна

стала учасником системи «Зелена картка», яка забезпечує взаємне визнання договорів страхування з багатьма країнами. Період дії страхового полісу зазвичай становить один рік для внутрішній полісів, проте для міжнародних полісів допускаються різні періоди дії (від 15 днів до одного року).

Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів має значні переваги, наприклад, захист від великих фінансових витрат у разі ДТП, можливість перекласти ризик фінансових втрат на страхову компанію, сплачуючи лише страховий внесок. Також, підвищується обізнаність щодо безпечного водіння та заохочує водіїв до дотримання правил дорожнього руху.

Загалом, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є важливим інструментом для забезпечення фінансового захисту власників та постраждалих у ДТП, а також стимулювання безпечної поведінки на дорогах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

2.1 Аналіз та порівняння вітчизняних страхових компаній на ринку страхування транспортних засобів

Страховання є важливим фактором стимуляції економіки, так як створює рівні права для всіх учасників, можливість отримувати вигоду, бажання ризикувати, додає впевненості в розвитку діяльності підприємств, створює нові стимули для підвищення продуктивності праці та економічного розвитку. Страховання необхідно для новостворених компаній, які ще не придбали достатніх виробничих потужностей і не накопичили власних ресурсів.

У контексті розвитку української економіки страхування від комерційних, технічних, юридичних і політичних ризиків стає все більш актуальним. Страховання сприяє накопиченню ресурсів, спрямованих на організацію економічної безпеки.

Страховий ринок є дуже важливим фактором у фінансовій системі України, оскільки він забезпечує перерозподіл ризиків в економіці, створює більш сприятливе зовнішнє середовище для розвитку підприємництва і знижує загальний рівень ризику.

Дослідимо ринок страхування та місце автотранспортного страхування завдяки аналізу страхових премій та виплат за найпоширенішими видами страхування станом на 01.01.2024 року (рис. 2.1)

Загальний аналіз показує, що за більшістю видів страхування спостерігається велика різниця між часткою премій і часткою виплат. Найбільша частка премій зафіксована у медичному страхуванні та автострахованні (КАСКО, ОСЦВП та Зелена картка). Це свідчить про

прибутковість для страхових компаній, низькі виплати можуть свідчити про те, що страхові випадки трапляються рідко або компанія має жорсткі умови. Значна різниця між преміями та виплатами може впливати на довіру споживачів до страхових компаній.

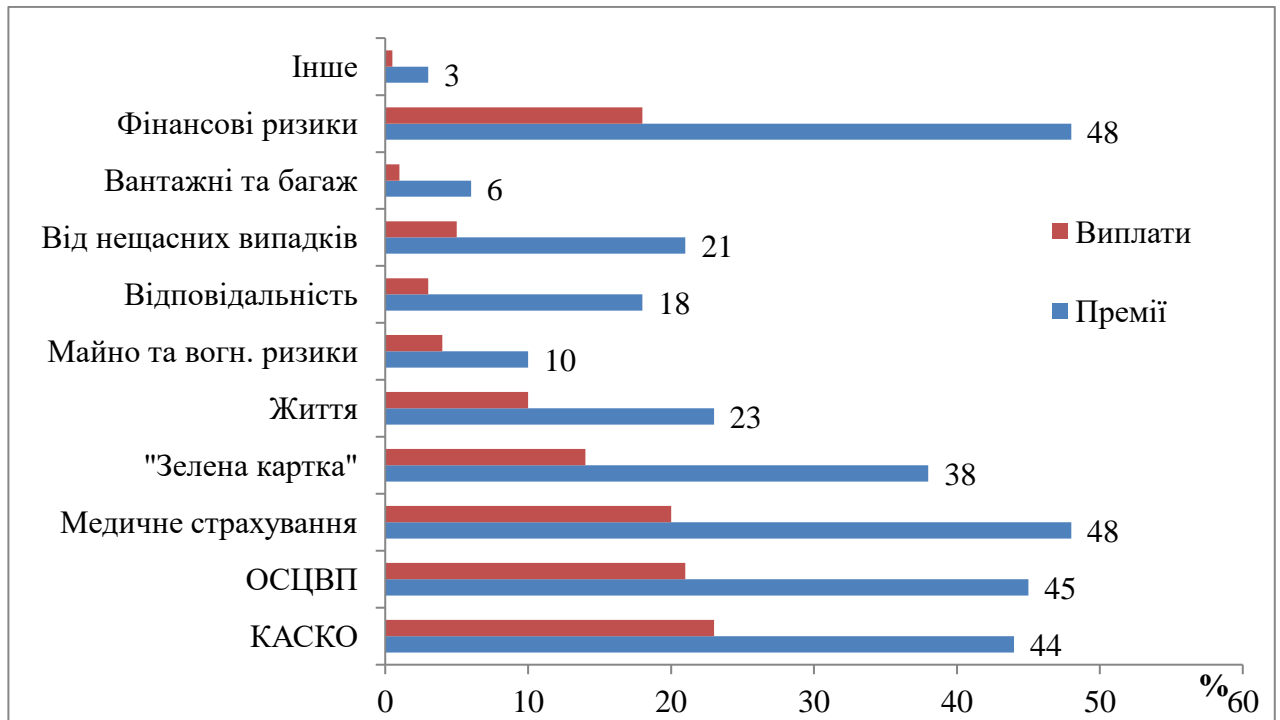

Рис. 2.1. Страхові премії та виплати за найпоширенішими видами страхування станом на 01.01.2024 рік

Джерело : складено автором на основі даних НБУ[23].

Також, страхові компанії можуть мати ефективні стратегії управління ризиками, що дозволяє їм зменшувати кількість страхових випадків і, відповідно, виплати.

Ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦВП) в Україні є одним з найбільш розвинених сегментів страхового ринку.

Основними гравцями на цьому ринку є вітчизняні страхові компанії, які пропонують різні види страхових продуктів, в тому числі обов'язкове страхування цивільної відповідальності (ОСЦВП). Такий аналіз ринку дозволяє зрозуміти поточний стан, тенденції та проблеми.

Розглянемо страхування вітчизняних компаній на ринку України

за 2021–2023 рр. за основними показниками здійснення обов’язкового страхування цивільної-відповідальності власників транспортних засобів, які зображено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Основні показники здійснення обов’язкового страхування цивільної-відповідальності власників транспортних засобів за 2021-2023рр.

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 до 2021 року (+/-)
Кількість договорів, що розпочали дію, тис. шт.	9 022, 2	7182,3	7 668,9	-1 353,4
Сума нарахованих страхових платежів, тис. грн.	7 191 232,8	7 007 717,2	8 750 417,4	1 559 184,6
Кількість вимог, врегульованих шляхом виплати страхового відшкодування, тис. шт.	173,4	110,6	127,8	-45,6
Нарахована сума страхового відшкодування, тис. грн.	3 649 543,7	2 769 092,8	3 846 480,6	196 936,9

Джерело : складено автором на основі даних звітності компанії [20].

Аналізуючи табл. 2.1 з основними показниками здійснення ОСЦВВТЗ за період 2021-2023 рр., можна зробити наступні висновки, що спостерігається зниження відхилення за останні три роки за кількістю договорів, що розпочали дію на 1 353,4 тис. шт. Незважаючи на зниження кількості договорів, сума страхових платежів зростає з 2021 по 2023 рік на 1 559 184,6 тис. грн., що може свідчити про збільшення страхових тарифів або інших змін у структурі платежів. Кількість вимог, врегульованих шляхом виплати страхового

відшкодування з 2021 по 2022 роки знизилась, але трохи зросла у 2023 році на 17,2 тис. шт. Нарахована сума страхового відшкодування показує тенденцію до зростання на 196 936,9 тис. грн, що може вказувати на збільшення кількості або вартості страхових випадків. Цей аналіз допоміг зрозуміти основні зміни та тенденції у сфері обов'язкового страхування цивільної-відповідальності власників транспортних засобів за останні три роки.

Проаналізуємо рейтинг страхових компаній за ОСАЦВ станом на 31.12.2023 року у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Рейтинг страхових компаній за ОСАЦВ станом на 31.12.2023 р.

Страхова компанія	Платежі, тис. грн.	Виплати, тис. грн.
ТАС СГ	1 149 842	491 212
ОРАНТА	1 050 303	362 481
КНЯЖА	723 854	249 115
PZU Україна	499 397	195 015
УСГ	478 662	229 630
ГАРДІАН	365 471	158 258

Джерело : складено автором на основі даних [22]

Аналізуючи, всі компанії мають значно більші платежі, ніж виплати, що характерно для прибуткової компанії. Найвищий рівень виплат відносно отриманих премій спостерігається у УСГ (48%), що є найбільшим з усіх представлених компаній. Це може свідчити про більшу кількість страхових випадків або меншу ефективність у зменшенні виплат. Найменше співвідношення виплат до платежів у «Княжа» (34,4%), що може свідчити на ефективні стратегії управління ризиками або меншу кількість страхових випадків.

Тепер пропонуємо розглянути діяльність вітчизняних страховиків, а саме «ТАС СГ», «Оранта», «Княжа» та «УСГ» на ринку страхування транспортних засобів за 2021-2023 рр. і проаналізувати її, використовуючи дані, які надає нам

МТСБУ і подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за 2021-2023 рр..

	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
ТАС СГ				
К-сть укладених договорів, тис. шт.	259,9	249,3	273,4	13,5
Сума нарахованих страхових премій, тис. грн	228 532,6	251 396,2	330 727,7	102 195,1
К-сть врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, тис. шт.	5,6	3,3	4,4	-1,2
Сума сплаченого страхового відшкодування, тис. грн	123 348,9	87 369,4	140 923,5	17 574,6
ОРАНТА				
К-сть укладених договорів, тис. шт.	291,1	270,8	288,4	-2,7
Сума нарахованих страхових премій, тис. грн	210 331,3	234 966,6	299 069,2	88 737,9
К-сть врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, тис. шт.	4,3	2,7	3,6	-0,7
Сума сплаченого страхового відшкодування, тис. грн	94 933,5	69 165,1	102 042,3	7 108,8
КНЯЖА				
К-сть укладених договорів, тис. шт.	165,2	146,1	193,3	28,1
Сума нарахованих страхових премій, тис. грн	116 528,1	141 739,3	224 947,8	108 419,7
К-сть врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, тис. шт.	2,7	1,8	2,6	-0,1
Сума сплаченого страхового відшкодування, тис. грн	57 832,4	45 561,2	78 309	20 476,6
УСГ				
К-сть укладених договорів, тис. шт.	59,3	96,5	60,1	0,8
Сума нарахованих страхових премій, тис. грн	69 568,7	123 260,6	115 814,7	46 246
К-сть врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, тис. шт.	1,5	1,2	2,4	0,9
Сума сплаченого страхового відшкодування, тис. грн	31 882,8	31 450,4	77 477,1	45 594,3

Джерело : складено автором на основі даних звітності компанії [Дод. А.1, А.2, Б.1]

У 2021 році «ОРАНТА» уклала найбільшу кількість договорів (291 тис. шт.), «ТАС СГ» зібрала найбільшу суму страхових премій (228 532 тис. грн.),

врегулювала найбільшу кількість вимог (5,6 тис. шт.), виплатила найбільшу суму відшкодувань (123 348,9 тис. грн.). Тобто, «ТАС СГ» стає лідером у більшості показників, що свідчить про її активну участь на ринку та високу довіру клієнтів. А страхова компанія «Княжа» посідає третє місце у цьому рейтингу, але виконує при цьому свою роботу досить непогано.

У 2022 році компанія УСГ збільшила кількість укладених договорів на 37,2 тис. шт., що може свідчити про активну роботу компанії в залученні нових клієнтів. Однак у 2023 році кількість договорів повернулася до рівня, схожого на 2021 рік, що може вказувати на стабілізацію після значного приросту в 2022 році. Значне збільшення суми сплаченого страхового відшкодування на 45 594,3 тис. грн. у 2023 році вказує на те, що компанія стала більш активно здійснювати виплати за страховими випадками, що може свідчити про збільшення кількості заявлених страхових випадків або про підвищення розмірів виплат.

Загалом, дані показники компанії УСГ свідчать про активну діяльність компанії УСГ на страховому ринку, збільшення доходів від страхових премій, а також про зростання обсягів виплат страхового відшкодування, що може підвищувати довіру клієнтів до компанії.

Як і в минулому році, у 2022 році «ОРАНТА» займає перше місце по укладенню договорів (270,8 шт.), але «ТАС СГ» перша по іншим трьом показникам, що може вказувати на більшу активність і в цьому році у врегулюванні заявок клієнтів. «Княжа» займає середнє положення за всіма показниками.

У порівнянні з показниками за 2022 рік, компанії у 2023 році показали зростання як кількості укладених договорів, так і суми нарахованих страхових премій. «ОРАНТА» та «ТАС СГ» продовжують лідирувати за сумою сплаченого страхового відшкодування, але зростання цього показника відбулося у всіх компаніях.

Також, компанії показали збільшення кількості врегульованих вимог, але ця зростаюча тенденція може бути зв'язана з загальним зростанням обсягів

діяльності. Ці тенденції свідчать про те, що ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні є динамічним і піддається впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Можна сказати, що усі чотири компанії продовжують активну діяльність у сфері страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, але деякі різниці в показниках вказують на можливі особливості стратегій та ефективності кожної з компаній.

З проведеного аналізу випливає, що страхування є ключовим фактором стимулювання економіки, оскільки забезпечує рівність прав для всіх учасників, можливість отримання вигоди та збільшує впевненість у розвитку діяльності підприємств.

На фоні розвитку української економіки страхування від різних ризиків стає все більше актуальним. Воно забезпечує перерозподіл ризиків у економіці, створює сприятливе зовнішнє середовище для розвитку підприємництва та знижує загальний рівень ризику.

Аналіз показників страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні показав, що ринок страхування є важливим фактором у фінансовій системі країни.

Компанії, що діють на цьому ринку, мають значні показники премій, що може свідчити про їхню прибутковість. Проте, зростаюча різниця між сумою нарахованих премій та сумою виплат може впливати на довіру споживачів та вимагати від компаній більш ефективних стратегій управління ризиками.

Аналіз рингу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів свідчить про його динамічність та піддається впливу різних факторів. Компанії, що діють на цьому ринку, такі як «ТАС СГ», «Оранта», «Княжа», «УСГ», продовжують активну діяльність, проте вони можуть мати різні стратегії та ефективність. Важливою є постійна аналітика та моніторинг для пристосування до змін у сфері страхування.

2.2. Тенденції розвитку ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні

Ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ) в Україні зазнає значних змін і демонструє різні тенденції, що впливають на його розвиток. Аналіз основних тенденцій за 2021-2023 рр. допоможе краще зрозуміти поточну ситуацію та перспективи цього сегменту страхового ринку зображених у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз сегменту страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні за 2021-2023 рр., млрд. грн

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 року до 2021 року (+,-)
Чисті премії	45 987	38 515	46 011	24
Обсяг валових страхових премій	49 708	39 662	47 015	-2 693
Надходження від фізичних осіб	26 673	23 837	28 755	2 082
Надходження від перестраховиків	1 584	1 127	1 057	-527
Чисті страхові виплати	16 334	11 731	16 736	402
Обсяг страхових платежів	4 256	4 212	4 650	394
Обсяг сформованих страхових резервів	41 042	40 192	46 681	5 639
Збільшення загальних страхових активів	63 655	70 097	74 335	10 680
Обсяг сплачених статутних капіталів	8 200	6 629	5 956	-2 244

Джерело : складено автором на основі даних звітності компанії [20]

Загальний аналіз показників страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні за 2021-2023 роки демонструє динаміку змін у цьому сегменті.

Протягом трьох років спостерігалася зростаюча тенденція у чистих

преміях, надходженні від фізичних осіб та обсягу сформованих страхових резервів. Однак, обсяг валових страхових премій та обсяг сплачених статутних капіталів зазнавали коливань, відображаючи нестабільність у деяких аспектах ринку.

Зокрема, зниження надходжень від перестраховиків та збільшення обсягу страхових виплат вказують на можливі ризики та виклики, з якими зіштовхуються страхові компанії. Збільшення загальних страхових активів свідчить про зростання фінансової стабільності, але зменшення обсягу сплачених статутних капіталів може викликати певні обмеження у діяльності компаній. У цілому, ці дані вказують на потребу уважного аналізу та стратегічного планування для страхових компаній у забезпеченні стабільності та ефективності на ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Пропоную тепер розглянути і дослідити структуру страхових премій за основними видами страхування та визначити частку автострахування за 2021-2023 рр.(рис.2.2)

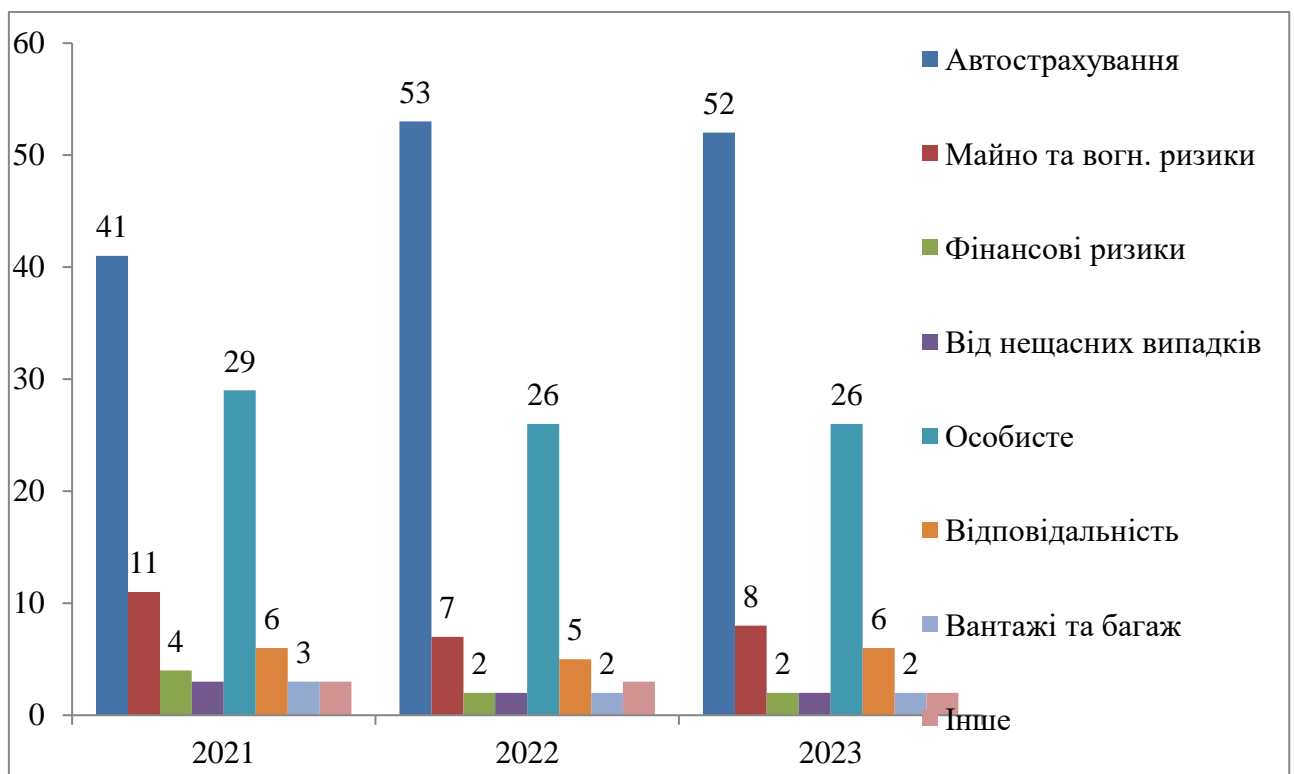

Рис. 2.2. Структура страхових премій за основними видами страхування за 2021-2023 рр [23].

Розглянувши рис.2.2, можна зробити висновок, що автостраховання займає найбільшу частку страхового ринку і демонструє зростання з 2021 по 2022 рік, після чого незначно зменшується, але залишається домінуючим видом страхування. Страхування майна та вогневих ризиків має тенденцію до зниження у 2022 році, з незначним підвищенням у 2023 році, але залишається менш популярним порівняно з іншими видами страхування. Страхування фінансових ризиків не займає значної частки ринку і залишається стабільним. Особисте страхування стабільно займає близько четверті ринку, демонструючи незначне зниження у 2022 році і збереження позицій у 2023 році. Страхування від нещасних випадків не є популярним серед основних видів страхування, залишаючись на рівні нижче 5%. Страхування відповідальності, вантажів, багажів та інші види не займають значної частки ринку та не демонструють суттєвих змін протягом 2021-2023 років.

Розглянемо динаміку сегменту страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні за 2021-2023 рр.(рис.2.3)

Рис. 2.3. Динаміка сегменту страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні за 2021-2023 рр [23].

Проведемо аналіз показників на основі даного рис.2.3. Не дивлячись на те, що загальний обсяг чистих премій і страхових платежів зростає, ми спостерігаємо значне зниження у 2022 році через можливі економічні або ринкові кризи. Проте, до 2023 року показники повертаються до рівня 2021 року. У таблиці ми бачимо зниження надходжень від перестраховиків. Постійне зниження цього показника може свідчити про зменшення кількості перестраховань або зміни в умовах договорів перестраховання. Спостерігаємо зростання страхових резервів та активів. Суттєве збільшення страхових резервів та загальних страхових активів свідчить про посилення фінансової стійкості страховиків. За три роки зменшились сплачені статутні капітали. Це може вказувати на відтік капіталу або зменшення нових інвестицій у страхові компанії. Також бачимо надходження від фізичних осіб, які демонструють стійке зростання, що підкреслює важливість індивідуальних клієнтів для страхового ринку.

Таким чином, ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні демонструє стійке зростання та адаптацію до економічних викликів. Однак певні сфери, такі як перестраховання та статутний капітал, потребують більшої уваги для забезпечення стабільного розвитку.

До тенденцій розвитку ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні можна віднести:

- зростання ринку. Ринок ОСЦПВ в Україні протягом останніх років постійно зростає. Це пов'язано з збільшенням кількості транспортних засобів, зареєстрованих в країні, та зростанням рівня свідомості громадян щодо необхідності страхування.
- зміна структури ринку. У структурі ринку ОСЦПВ спостерігається тенденція до зростання частки онлайн-продажів. Це пов'язано з розвитком онлайн-технологій та зручністю для клієнтів. Зростає частка електронних полісів ОСЦПВ. Це зменшує витрати страхових компаній та полегшує процес оформлення страхування для клієнтів.

- зростання конкуренції. На ринку ОСЦПВ зростає конкуренція, що призводить до зниження цін на поліси та покращення якості послуг, до ринку ОСЦПВ входять нові страхові компанії, що пропонують інноваційні продукти та сервіси, зростає роль онлайн-агрегаторів страхових послуг, які допомагають клієнтам порівняти ціни та вибрати найвигіднішу пропозицію.

- зростання рівня виплат. У зв'язку зі зростанням вартості ремонту транспортних засобів та медичних послуг, зростає рівень виплат за договорами ОСЦПВ. Зростання рівня виплат призводить до збільшення збитковості страхових компаній, що може вплинути на тарифи на поліси ОСЦПВ.

- зміни в законодавстві: Законодавство в сфері ОСЦПВ постійно змінюється. Це впливає на роботу страхових компаній та на вартість полісів для клієнтів. У 2023 році було прийнято ряд змін до законодавства про ОСЦПВ, які спрямовані на захист прав споживачів страхових послуг та на покращення роботи ринку. Важливо стежити за змінами в законодавстві, щоб бути в курсі своїх прав та обов'язків як страхувальника.

- вплив війни. Війна в Україні негативно вплинула на розвиток ринку ОСЦПВ, зменшилася кількість транспортних засобів, зареєстрованих в країні, зросли ризики ДТП, що призвело до збільшення збитковості страхових компаній, зросли ціни на запчастини та ремонтні роботи, що вплинуло на тарифи на поліси ОСЦПВ. Але незважаючи на складнощі, ринок ОСЦПВ в Україні продовжує функціонувати, держава та страхові компанії вживають заходів для підтримки ринку. Зокрема, було розширено перелік страхових випадків, що покриваються договором ОСЦПВ, було збільшено суми страхових виплат за пошкодження транспортних засобів, запроваджено програми фінансової допомоги постраждалим у ДТП.

- перспективи розвитку. Ринок ОСЦПВ в Україні має значний потенціал для розвитку. Очікується, що після закінчення війни ринок відновиться та продовжить зростати. Зростання ринку буде сприяти зниженню цін на поліси ОСЦПВ та покращенню якості послуг. Важливо, щоб держава продовжувала підтримувати ринок ОСЦПВ та створювати сприятливі умови

для його розвитку.

Отже, можна сказати, ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні є динамічно розвиваючимся сектором економіки. На ринок впливають різні фактори, такі як зростання кількості транспортних засобів, зміна законодавства, зростання рівня виплат та війна в Україні. Незважаючи на складнощі, ринок ОСЦПВ в Україні має значний потенціал для розвитку. Очікується, що після закінчення війни ринок відновиться та продовжить зростати. Важливо, щоб держава продовжувала підтримувати ринок ОСЦПВ та створювати сприятливі умови для його розвитку.

У висновку, можна сказати, що страхування є ключовим фактором стимулювання економіки, оскільки забезпечує перерозподіл ризиків, створює сприятливе середовище для розвитку підприємництва та знижує рівень ризику.

Ринок СЦВВТЗ є одним з найбільш розвинених сегментів страхового ринку в Україні. Основними гравцями на цьому ринку є вітчизняні страхові компанії, які пропонують обов'язкове страхування цивільної відповідальності.

Аналіз показників за 2021, 2022, 2023 роки показує, що спостерігається зниження кількості укладених договорів, але сума нарахованих страхових платежів зростає, що може свідчити про збільшення страхових тарифів або змін у структурі платежів. Найбільша частка премій зафіксована у медичному страхуванні та автострахуванні (КАСКО, ОСЦВП, Зелена картка). Спостерігається зростання суми страхових премій, що може свідчити про підвищення тарифів або зміну структури платежів. Кількість вимог врегульованих шляхом виплати страхового відшкодування зросла у 2023 році, що може вказувати на збільшення кількості або вартості страхових випадків. Ринок СЦВВТЗ є динамічним і піддається впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Страхові компанії повинні працювати над зменшенням різниці між преміями та виплатами, що може підвищити довіру споживачів.

Важливо розробляти та впроваджувати ефективні стратегії управління

ризиками, що дозволить зменшити кількість страхових випадків і виплат. Регулярний аналіз та моніторинг ринку дозволять страховим компаніям швидко пристосовуватися до змін та ефективно реагувати на виклики.

Таким чином, розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні залежить від здатності страхових компаній адаптуватись до змін, підвищувати довіру споживачів та ефективно управляти ризиками.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Виявлення проблем у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та шляхи їх подолання

Національний страховий ринок має значний потенціал зростання і реалізувати цей потенціал досить складно. Важливим фактором є залежність страхового ринку від економічної ситуації в країні. Це також впливає на рівень ризику інфляції та девальвації, рівень капіталу страхових компаній та зниження купівельної спроможності потенційних клієнтів страхової компанії.

Розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ) на добровільній або обов'язковій основах базується на факторах, що впливають на його формування у світі та в Україні. До цих факторів відносяться: поява транспортних засобів, підвищення рівня життя в суспільстві, наявність транспортних засобів, уніфікація норм законодавства.

Виявлення проблем у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є важливим кроком для вдосконалення цієї системи. Нижче наведені основні проблеми та можливі шляхи їх подолання.

Першою проблемою є низький рівень довіри до страхових компаній. Багато громадян не довіряють страховим компаніям через часті випадки затримок у виплатах страхових відшкодувань та недостатню прозорість у діяльності страхових компаній.

Другою проблемою є високий рівень шахрайства. Шахрайські дії як з боку страхувальників, так і з боку страхових компаній, значно ускладнюють функціонування ринку ОСЦПВ. Це включає підробку полісів, фальшиві

страхові випадки та інші незаконні дії.

Третьою проблемою є недостатня обізнаність населення. Багато власників транспортних засобів не знають про обов'язковість ОСЦПВ, не розуміють його важливості або недостатньо проінформовані про його переваги та обов'язковість. Це призводить до низького рівня страхового покриття та поширення фальшивих полісів.

Четвертою проблемою є невисока якість обслуговування клієнтів. Багато страхових компаній не забезпечують належний рівень обслуговування своїх клієнтів, що включає як процес укладання договорів, так і врегулювання страхових випадків.

І останньою проблемою є регуляторні недоліки. Недостатня регуляція та контроль з боку державних органів також сприяє виникненню проблем у сфері ОСЦПВ.

Ринок страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів становить як обов'язкове так і добровільне страхування. Наразі є проблеми, які є негативними наслідками фінансово-економічної ситуації в Україні. Але є й позитивні тенденції у розвитку, зокрема зростання концентрації страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, що впливає на створення конкуруючого середовища для страховиків, зростання страхових виплат страхування та страхових премій. Також, з кожним роком зростає кількість укладених договорів страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Національний ринок СЦВВТЗ є нестабільним і характеризується структурними змінами. На отримання страхових премій часто впливає фактор часу. Обсяги виплат страхової премії має випадковий характер і не потрібно надходження страхової премії. Динаміки премій виражається в термінах тенденції та циклічності. Премії СЦВВТЗ та їх тенденції є багатовимірними, що є основою конструктивного розвитку самого ринку СЦВВТЗ.

Розглянемо тепер шляхи подолання проблем для кращого функціонування на ринку ОСЦПВ в Україні.

Першим шляхом для подолання проблеми може бути підвищення рівня довіри до страхових компаній. Тобто покращити прозорість діяльності страхових компаній через регулярну публікацію звітності та забезпечення відкритого доступу до інформації про фінансових стан та діяльність компаній. Також, впровадити стандарти якості обслуговування клієнтів та надати гарантії своєчасних виплат страхових відшкодувань.

Другий шлях на покращення – боротьба з шахрайством. Впровадити ефективні механізми виявлення та попередження шахрайських дій, таких як використання сучасних технологій аналізу даних та співпраця з правоохоронними органами. Створити єдину базу даних страхових полісів та страхових випадків для швидкого виявлення підозрілих операцій.

Третє вирішення проблеми – підвищення обізнаності населення . Проводити інформаційні кампанії та освітні програми для підвищення обізнаності населення про обов'язковість та переваги ОСЦПВ. Співпрацювати з громадськими організаціями та медіа для поширення інформації про необхідність та умови страхування.

Також вирішити проблему може покращення якості обслуговування клієнтів. Запровадити стандарти якості обслуговування, які включають швидкість та прозорість процесу укладання договорів, а також ефективно врегулювання страхових випадків. Розробити та впровадити програми навчання для працівників страхових компаній з метою покращення їх професійних навичок та підвищення рівня обслуговування клієнтів.

І останнім вирішення може бути удосконалення податкового, кримінального, антимонопольного законодавства. Слід оновити законодавство з урахуванням сучасних вимог ринку та адаптації до європейських стандартів. Посилити контроль на нагляд з боку державних органів для забезпечення виконання страховиками своїх зобов'язань перед клієнтами, а також ввести жорсткіші вимоги до капіталізації страхових компаній для забезпечення їх фінансової стабільності та надійності.

Також, вирішиться проблема розвитку СЦВВТЗ, якщо:

- удосконалити правові засади захисту прав споживачів послуг автостраховання, а саме впорядкувати ліцензування діяльності страховиків;
- з боку М(Т)СБУ буде проводитись постійна оцінка величини сформованих страхових резервів ОСЦВП та Зеленої картки;
- удосконалити аналіз статистичних інформацій із страхування та страхування звітності страховиків і посередників;
- зміцнити державний страховий нагляд та формування систем саморегулювання;
- створити розвинуту та платоспроможну систему автостраховання, яка здатна компенсувати шкоду від непередбачуваної події;
- створити зрозумілі та прості умови для клієнтів;
- підняття рівня реальної заробітної плати працівників може бути перспективним, адже дасть можливість населенню активізуватись до добровільного страхування;
- поширювати страхову культуру між власниками авто, інформувати про всі моменти та аспекти в страхуванні авто;
- підняти рівень розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні, надавати більш якісний та доступний сервіс.

Реалізація запропонованих заходів щодо розвитку ринку СЦВВТЗ дозволить посилити державний контроль за страховою діяльністю, а також залучить інвестиційні ресурси в національну економіку. Як свідчить зарубіжний досвід, рівень інноваційності страхових компаній є одним із факторів підвищення рівня конкурентоспроможності.

Найпопулярнішими інноваціями в СЦВВТЗ є використання фінансових технологій, що дає можливість користуватися страховими послугами будь-де, через веб-портал, соціальну мережу тощо. Технологія блокчейн та діяльність стартапів є частиною цих інновацій.

Впровадження інновацій на ринку СЦВВТЗ вплине на конкурентоспроможність страхових компаній. Оскільки практично все

населення щодня активно користується мобільними пристроями, комп'ютерами та Інтернетом, цифрова трансформація та фінтех-інновації матимуть значний вплив на розвиток ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що розвиток ринку ОСЦПВ в Україні вимагає комплексного підходу, який включає підвищення рівня довіри до страхових компаній, боротьбу з шахрайством, підвищення обізнаності населення, покращення якості обслуговування клієнтів та удосконалення регуляторної бази. Впровадження цих заходів сприятиме стабільному розвитку ринку та забезпечення належного рівня страхового покриття для власників транспортних засобів.

3.2. Перспективи розвитку СЦВВТЗ під впливом інноваційних технологій

Інноваційні технології мають значний вплив на різні сектори економіки, і страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів не є виключенням. Використання новітніх технологій відкриває широкі перспективи для розвитку цього виду страхування, підвищення його ефективності та задоволення потреб клієнтів. Виділимо ключові напрямки, в яких інновації можуть сприяти розвитку СЦВВТЗ.

Першим напрямком є телематика та інтернет речей. Телематичні пристрої та IoT дозволяють збирати дані про поведінку водіїв, стан транспортного засобу та дорожні умови в реальному часі. Це дає можливість страховим компаніям більш точно оцінювати ризики та встановлювати індивідуальні тарифи для кожного клієнта. Перевагами цього напрямку є індивідуальні тарифні плани на основі стилю водіння, можливість отримання знижок для безпечних водіїв, зниження кількості аварій завдяки моніторингу та наданню рекомендацій водіям.

Другий напрямок інноваційних технологій – штучний інтелект (AI) та машинне навчання. AI та машинне навчання можуть автоматизувати процеси оцінки ризиків, обробки заявок та врегулювання страхових випадків. Ці технології допомагають аналізувати великі обсяги даних, виявляти шахрайські схеми та підвищувати точність прогнозів. Із плюсів цього напрямку можна виділити швидше та точніше прийняття рішень, зменшення часу на врегулювання страхових випадків, підвищення ефективності роботи страхових випадків.

Третій напрямок – блокчейн. Блокчейн забезпечує прозорість та безпеку транзакцій, що є важливим аспектом для страхового бізнесу. Ця технологія може використовуватись для створення смарт-контрактів, які автоматично виконуються при настанні певних умов. Переваги : зниження ризиків шахрайства, прозорість та незмінність даних, спрощення процесів врегулювання страхових випадків.

Ще одним напрямком можна вважати мобільні додатки та онлайн-платформи. Мобільні додатки та онлайн-платформи роблять процес отримання страховки більш зручним для клієнтів. Вони можуть купувати поліси, подавати заявки на страхові випадки та отримувати консультації онлайн. Як результат, це буде зручно для клієнтів, зменшаться витрати на обслуговування, а також це можливість надання персоналізованих послуг.

І кінцевий напрямок інноваційних технологій, який хотілось би виділити – великі дані (Big Data). Аналіз великих обсягів даних дозволяє страховим компаніям краще розуміти потреби клієнтів, оцінювати ризики та виявляти тенденції на ринку. Використання Big Data допомагає оптимізувати тарифну політику та розробляти нові страхові продукти. Перевагами цього напрямку будуть : покращення оцінки ризиків, розробка більш точних та справедливих тарифів, підвищення конкурентоспроможності страхових компаній.

Важливо, що держава та страхові компанії співпрацювали для створення сприятливих умов для провадження інноваційних технологій в сфері ОСЦПВ. Для цього потрібно вжити певні заходи: розробити нормативно-правову базу,

яка регулює використання інноваційних технологій в сфері страхування, фінансувати дослідження та розробки в цій галузі, підготувати кадри для роботи з інноваційними технологіями, провести інформацій кампанію з метою підвищення обізнаності населення про переваги використання інноваційних технологій в сфері страхування.

У висновку, інноваційні технології відкривають нові можливості для розвитку СЦВВТЗ в Україні, зроблять ринок більш ефективним та доступним. Впровадження телематики, AI, блокчейну, мобільних додатків та великих даних дозволяє підвищити ефективність страхових процесів, зменшити витрати та покращити якість обслуговування клієнтів. Це сприяє зростанню довіри до страхових компаній, підвищенню рівня страхового покриття та загальному розвитку ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні.

Підсумовуючи, можна сказати, що розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні включав наступні ключові аспекти, такі як низький рівень довіри до страхових компаній через затримки у виплатах та недостатню прозорість їх діяльності, високий рівень шахрайства, що ускладнює функціонування ринку, недостатня обізнаність населення про СЦВВТЗ, що призводить до низького рівня страхового покриття та поширення фальшивих полісів, невисока якість обслуговування клієнтів, включаючи процес укладання договорів та врегулювання страхових випадків, регуляторні та законодавчі недоліки, які не враховують сучасні вимоги ринку та недостатній контроль з боку держави.

Серед шляхів подолання проблем було виділено декілька рішень, а саме підвищення рівня довіри до страхових компаній через покращення прозорості діяльності, регулярну публікацію звітності та забезпечення відкритого доступу до інформації про фінансовий стан компанії, боротьба з шахрайством шляхом впровадження ефективних механізмів виявлення та попередження шахрайських дій, використання сучасних технологій аналізу даних та співпраці з правоохоронними органами, підвищення обізнаності населення через

інформаційні кампанії та освітні програми про обов'язковість та переваги СЦВВТЗ, покращення якості обслуговування клієнтів шляхом впровадження стандартів якості обслуговування, що включають швидкість та прозорість процесу укладання договорів та ефективно врегулювання страхових випадків, удосконалення регуляторної бази через оновлення законодавства з урахуванням сучасних вимог ринку та адаптації до європейських стандартів.

Ще одним вагомим чинником, що позитивно впливатиме на розбудову системи страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є прийнятий законопроект «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 22.12.2022 р. №8300. Цей закон набере чинності з 1 січня 2025 року. Згідно із пояснювальною запискою, положеннями законопроекту № 8300 пропонується:

1) підвищення рівня захисту потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах осіб:

- поступово підвищити розміри страхової суми до розмірів, які встановлені в країнах Європейського союзу;
- розширити перелік видів ТЗ, на які розповсюджується обов'язок укладення договору ОСЦПВВНТЗ;
- запровадження оперативного здійснення гарантійних виплат потерпілим особам із фонду М(Т)СБУ у випадку, пов'язаному із неплатоспроможністю страховика, який здійснює діяльність з СЦВВТЗ;
- запровадження прямого врегулювання у всіх випадках дорожньо-транспортних пригод, де шкода завдана лише ТЗ, що дозволить потерпілому звернутись за страховою виплатою до страховика, з яким укладено договір ОСЦПВ;
- вдосконалення механізму здійснення страхової виплати у разі заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю (встановлення інвалідності) та/або життю потерпілих осіб шляхом запровадження механізму ануїтетних виплат (регулярних послідовних страхових виплат);
- запровадження порядку розрахунку розміру страхової виплати без

урахування зносу та здійснення страхових виплат у розмірі необхідному для відновлення транспортного засобу до стану, який існував до дорожньо-транспортної пригоди та здійснення такої виплати на СТО;

- поширення дії страхового покриття за договором ОСЦПВ на пасажирів ТЗ, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду.

2) запровадження підходів до формування вартості договору ОСЦВП:

- введення вільного ціноутворення шляхом самостійного визначення страховиками тарифної політики;

- заборона встановлення франшизи у договорах ОСЦПВ;

- запровадження сплати страхової премії одним платежем.

3) підвищення якості обслуговування клієнтів та сприяння впровадженню електронних технологій:

- зменшення строку розгляду заяви про здійснення страхової виплати з 90 до 60 днів з дня подання заяви про здійснення страхової виплати;

- скасування максимальних розмірів страхової виплати за шкоду, заподіяну майну потерпілих;

- забезпечення можливості обміну електронними листами між страховиком та страхувальником і потерпілою особою під час укладання та виконання договору ОСЦПВ;

- поступове відмовлення від укладання договорів ОСЦПВ у паперових формах і перейти до укладання відповідних договорів виключно в електронній формі;

- врегулювання питань подвійного страхування;

- встановлення вичерпних переліків документів, необхідних для отримання страхової виплати та підстав для відмов у здійсненні таких виплат.

Таким чином, перспективними напрямками розвитку СЦВВНТЗ виділимо інноваційні технології, які можуть значно вплинути на розвиток СЦВВТЗ. Використання телематики, штучного інтелекту, блокчейну, мобільних додатків та великих даних допоможе підвищити ефективність страхових компаній та задовільнити потреби клієнтів. Також, однією із перспектив розвитку є

законодавчі зміни (законопроект «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів») спрямовані на підвищення рівня захисту потерпілих в ДТП, впровадження прямих врегулювань, удосконалення механізмів страхових виплат та покращення якості обслуговування клієнтів.

Комплексний підхід до вирішення проблем та впровадження інноваційних технологій, а також контроль законодавчої бази сприятимуть стабільному розвитку ринку СЦВВТЗ в Україні та забезпеченню належного рівня страхового покриття для власників транспортних засобів.

ВИСНОВКИ

Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів є дуже важливим видом страхування в соціальному житті, завдяки своїм обсягам і прибутковості. Забезпечує фінансовий захист постраждалих у ДТП.

Проведений аналіз показує, що, незважаючи на численні проблеми, система СЦВВТЗ успішно функціонує та вдосконалюється.

На даний час в Україні СЦВВТЗ використовують в трьох формах:

- Добровільне страхування. В основному використовують як розширення страхового покриття на додаток до договору обов'язково СЦВВТЗ;
- Обов'язкове страхування. Найпопулярніша форма за розміру страхового захисту, страхової премії та суми відшкодування;
- СЦВВТЗ, де територія покриття є країна системи страхування «Зелена картка», включаючи і Україну, використовують і є обов'язковим при виїзді закордон транспортного засобу.

Протягом 2021-2023 років ринок СЦВВТЗ демонструє зростання як у кількісному, так і у якісному вимірах. Збільшується кількість укладених договорів, зростає сума страхових премій та виплат. Однак, існують значні проблеми, такі як нерівномірність розвитку ринку, різкий рівень надання страхових послуг серед страховиків та низький рівень обізнаності населення про страхові продукти.

Основні проблеми ринку СЦВВТЗ включають недосконалість законодавчої бази, низький рівень довіри до страхових компаній, випадки шахрайства, нерівномірний розвиток ринку у різних регіонах та недостатній рівень страхових виплат. Виявлення цих проблем є ключовим кроком для їх подолання та забезпечення стабільного розвитку ринку.

У законодавчу базу, яка регулює СЦВВТЗ в Україні, було внесено ряд корективів і змін для покращення діяльності на ринку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Необхідно посилити

контроль за виконанням діяльності страхових компаній , а також створити механізми, які забезпечать ефективне вирішення спорів між страховиками та споживачами страхових послуг.

Використання інноваційних технологій, таких як телематика, мобільні додатки, інтернет-технології, створює нові можливості для розвитку ринку СЦВВТЗ. Це дозволяє підвищити якість обслуговування, зменшити витрати на адміністрування страхових договорів та поліпшити процес оцінки ризиків.

Для подальшого розвитку ринку СЦВВТЗ в Україні необхідно впроваджувати нові страхові продукти, покращувати якість послуг, підвищувати рівень фінансової грамотності населення та активно використовувати інноваційні технології. Важливим аспектом є також підвищення рівня конкуренції серед страховиків, що сприятиме зниженню цін на страхові послуги та підвищенню їх доступності для широкого кола споживачів.

На основі проведеного аналізу можна скласти декілька рекомендацій для покращення ринку СЦВВТЗ:

- вдосконалення законодавчої бази та підвищення прозорості діяльності страхових компаній;
- підвищення контролю за виконанням страхових зобов'язань;
- створення ефективних механізмів для боротьби з шахрайством у сфері страхування;
- проведення інформаційних кампаній для підвищення рівня обізнаності населення про страхові продукти;
- активне впровадження інноваційних технологій для покращення якості обслуговування та оптимізації процесів страхування.

Таким чином, ринок СЦВВТЗ в Україні має значний потенціал для розвитку. Вдосконалення законодавчої бази, підвищення якості страхових послуг, використання сучасних технологій та активна робота з населенням щодо підвищення рівня фінансової грамотності є ключовими факторами, що сприятимуть стабільному розвитку цього сегменту страхового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проект Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=8300&conv=9> (дата звернення 15.05.2024)
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 №79-IX. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення 15.05.2024)
3. Про затвердження Положення про особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Розпорядження Нацкомфінпослуг від 27.10.2011 № 763. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1483-11#Text> (дата звернення 15.05.2024)
4. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004 року №1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text> (дата звернення 15.05.2024).
5. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 15.05.2024).
6. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 15.05.2024).
7. Про страхування: Закон України від 19.04.2024 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 15.05.2024).
8. Проект Закону про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. URL:

<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41058> (Дата звернення:15.05.2024).

9. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг №3631 від 31.08.2017 року «Про затвердження Змін до Положення про особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1197-17> (Дата звернення:15.05.2024).

10. Цивільний кодекс: Закон України № 435-IV від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/435-15#Text> (дата звернення 15.05.2024)

11. Базилевич В. Д. Страхування. Підручник. 2008. 997 с.

12. Базилевич В.Д. Страхові послуги: підручник. Київ: Логос, 2014.-544с.

13. Бачо, Р. Й. Функціонування Моторного (транспортного) страхового бюро України на національному ринку небанківських фінансових послуг. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9(171). с. 358-364.

14. Белікова, Т. В. Удосконалення методу формування страхового тарифу при автострахуванні. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2017. №9. С.4-10.

15. Бенедисюк А. О. Перспективи розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації. Збірник матеріалів студентського науково-практичного круглого столу. 2018. 298 с.

16. Бондаренко О.В. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Навч. посібник. Київ, 2023.78 с.

17. В Україні запрацює пряме врегулювання збитків за договорами ОСЦПВ. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/116356/> (дата звернення 15.05.2024)

18. Вовчак О. Д. Страхування. Навч. посібник. 2006. 480 с

19. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: [монографія] К.: КНЕУ, 2009. 283 с.

20. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування. Навч. посібник для

студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки 6.030508 «ФІНАНСИ І КРЕДИТ». 2014. 324 с.

21. Гринчишин Я. М. Прокопюк А. В. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. *Молодий вчений*. 2017. № 3(43). с. 622-626.

22. Дема, Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. Страхові послуги. Навч. посібник. Київ. Алерта. 2013. 526 с.

23. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Розпорядження 566 від 09.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-10> (Дата звернення: 15.05.2024).

24. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. №11. С.411-420.

25. Іванюра Я.Б., Чирун Л.Б. Інтелектуальна підсистема функціонування інтернет-системи страхування автотранспорту . Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 715. С. 123-133.

26. Курінна, А. В. Сучасні тенденції страхування транспортних засобів в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 59. с. 158-164.

27. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затверджено Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг 17.12.2004 року №3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05> (дата звернення 15.05.2024)

28. Осадець С. С. Страхування. Підручник. 2002. 599 с

29. Основні показники здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за внутрішніми договорами. URL: <https://mtsbu.ua/storage/app/uploads/public/658/14e/775/65814e77593b5364861953.pdf> (дата звернення 15.05.2024)

30. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 15.05.24).

31. Офіційний сайт Моторного (транспортного) страхового бюро

України. URL: http://www.mtsbu.ua/ua/about_us/general/ (дата звернення 15.05.2024)

32. Офіційний сайт Національного банку України. URL : <https://bank.gov.ua/>

33. Пахненко О. М., Семенов А. Ю., Мілютіна М. О. Страховий ринок України та країн ЄС: порівняльний аналіз. *Гроші фінанси і кредит*. 2017. № 12. С. 612-617.

34. Показник смертей унаслідок транспортних нещасних випадків, на 100000 населення. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/3-6-1/> (Дата звернення: 29.05.23).

35. Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно -правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за IV-й квартал 2021 року. URL : <https://mtsbu.ua/storage/app/uploads/public/658/168/09e/65816809e214a560658785.pdf> (дата звернення 15.05.2024)

36. Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно -правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за IV-й квартал 2022 року. URL: <https://mtsbu.ua/storage/app/uploads/public/658/16a/8f8/65816a8f8479a088931011.pdf> (дата звернення 15.05.2024)

37. Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно -правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за IV-й квартал 2023 року. URL: <https://mtsbu.ua/storage/app/uploads/public/65b/27f/fa3/65b27ffa3fa90766418533.pdf> (дата звернення 15.05.2024)

38. Різник Н., Гарматій С., Макогон А. Аналіз динаміки страхового ринку національної економіки та визначення основних кластерів

інструментарієм економіко-математичного моделювання. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5(60). с. 27-39.

39. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатства народів / А. Сміт. М.:Соцекгіз, 1962. 684 с.

40. Соболь, Р. Г. Суб'єкти страхового ринку: характеристики й особливості. *Теорія та практика державного управління*. 2009. № 4(27). с. 216-221.

41. Страхові послуги: [Підручник] / [С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова та ін.]; Кер. авт. кол. й наук. ред. проф. Осадець С.С. і доц. Артюх Т.М. К.: КНЕУ, 2007. 464 с.

42. Ткаченко Н. В., Криниця С. О. Аналіз сучасного ринку добровільного страхування автотранспортних засобів в Україні. *Фінансовий простір*. 2013. № 4. с. 170-175.

43. Українці торік купили е-полісів ОСЦПВ на майже 1 млрд грн. URL: <http://uainsur.com/massmedia/60563/> (дата звернення 15.05.2024)

44. Фисун І. В., Ярова Г. М., Страхування. Навч. посібник. 2011. 232 с.

45. Чвертко Л. А. Оцінка розвитку страхування транспортних засобів в Україні. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. 2014. URL:

<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2824/1/strakhuvannia%20transportnykh%20zasobiv.pdf> (дата звернення 15.05.2024)

46. Шкіра А. А. Сучасний стан розвитку страхового ринку України. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2020. С. 396-398.

47. CAICT. White paper on China's digital economy. 2020. URL: http://www.caict.ac.cn/kxyj/qwfb/bps/202007/t20200702_285535.htm (дата звернення: 15.05.2024 р.) (дата звернення 15.05.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за IV-й квартал 2021 року

№ з/п	Код СК	Страхова компанія	Кількість укладених договорів, шт.	Сума нарахованих страхових премій, грн.	Кількість врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, шт.	Сума сплаченого страхового відшкодування, грн.	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 60 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 90 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 120 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування у строк до 365 днів (включно) від дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Кількість скарг від потерпілих та страховальників на дії страховика, які надійшли до МТСБУ, шт.	Співвідношення кількості скарг та загальної кількості врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	001	ПАТ "СК "Універсалія"	22 880	22 346 010,51	548	11 844 336,83	70,3	82,9	88,3	98,1	2	0,36
2	003	ПАТ "НАСК "ОРАНТА"	291 081	210 331 346,33	4 296	94 933 532,71	67,0	80,8	88,0	98,5	8	0,19
3	004	ПрАТ "УАСК АСКА"	14 861	15 812 681,69	326	7 966 804,35	28,3	44,7	75,3	94,1	9	2,76
4	008	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	6 267	9 272 326,74	184	5 957 211,68	45,0	64,6	76,7	97,1	0	0,00
5	011	ПрАТ "АСК "ІНГО Україна"	36 524	48 460 958,00	1 339	30 358 843,38	61,6	77,1	86,4	97,9	2	0,15
6	015	ПрАТ "УСК "Кавка Візія Іншуранс Груп"	165 188	116 584 056,00	2 654	57 832 444,39	76,5	86,4	91,9	99,1	4	0,15
7	023	ПрАТ "СТ "Гарантія"	8 931	5 730 547,00	124	2 833 450,35	74,5	85,5	92,7	99,1	0	0,00
8	024	ПрАТ "СК "Свіроїс Україна"	88 925	59 657 116,62	1 776	34 648 680,15	66,6	78,8	85,9	98,5	23	1,30
9	028	ПрАТ "СК "АСКО-Донбас Північний"	22 083	18 503 121,60	573	12 781 123,68	59,6	73,8	80,5	98,2	5	0,87
10	030	АСК "ОМЕГА"	6 993	6 931 218,57	219	4 444 498,38	55,0	57,3	62,6	92,4	2	0,91
11	036	ПрАТ АСК "СКАРБНИЦЯ"	4 378	3 584 003,90	105	2 077 107,83	43,3	52,6	61,9	93,8	1	0,95
12	037	ПрАТ "УПСК"	109 166	78 203 764,13	2 887	64 093 960,19	74,8	79,9	84,9	96,4	14	0,48
13	044	ПрАТ "СК "Орианта-Сен"	13 382	8 475 759,50	204	4 021 871,33	14,1	72,9	85,9	98,4	2	0,98
14	045	ПрАТ "УТСК"	28 025	17 402 982,50	354	6 675 010,91	49,1	73,5	81,0	97,3	2	0,56
15	048	ПрАТ СК "ТЗУ України"	92 676	98 386 540,10	2 424	54 134 708,97	68,1	81,5	89,0	98,2	9	0,37
16	066	ПрАТ "СК "ПРОВІДНА"	41 884	24 779 933,70	659	14 180 308,42	59,6	73,2	83,4	97,4	4	0,61
17	072	ПАТ СК "Інтер-Поліс"	14 514	17 580 093,78	321	6 951 654,97	77,7	86,8	89,3	98,1	1	0,31
18	074	АТ "ПРОСТО-страхування"	31 844	33 005 537,65	793	16 514 728,16	53,0	73,1	83,5	97,4	2	0,25
19	075	ПрАТ "СК "Колонієд Україна"	2 443	3 190 735,00	77	2 425 568,42	42,0	56,8	71,6	96,3	0	0,00
20	078	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	259 970	228 532 561,19	5 698	123 348 904,08	74,7	84,0	89,2	98,9	12	0,21
21	080	ПрАТ "СК "УНКА"	38 388	49 255 905,37	1 131	24 448 587,77	77,9	86,5	91,8	98,1	2	0,18
22	084	АТ "СК "АРКС"	40 733	74 426 593,37	1 909	44 782 821,38	73,7	85,4	90,0	98,2	2	0,10
23	089	ПрАТ "Сиропейський страховий альянс"	14 125	15 368 651,49	267	6 127 088,45	64,6	80,6	85,0	97,3	1	0,37
24	102	ПАТ "СК "УСТ"	59 284	69 568 681,00	1 469	31 882 842,30	67,9	79,7	85,2	97,4	4	0,27
25	103	ТДВ "СК "Мотор-Гарант"	25 951	22 623 511,66	353	8 862 199,38	6,5	81,5	91,2	99,4	2	0,57
26	106	Страхова компанія "ЕТАЛОН"	65 907	38 805 575,15	867	19 024 914,02	52,0	53,1	65,3	94,1	6	0,69
27	107	ПрАТ СК "ВАН КЛСК"	10 344	9 589 870,31	303	5 962 891,03	8,5	65,2	68,5	96,1	3	0,99
28	111	ПАТ "СК "Мега-гарант"	56 076	31 750 750,00	775	16 977 300,05	3,6	34,0	79,2	94,4	7	0,90
29	120	Страхова компанія "КРЕДО"	49 046	44 654 226,39	1 235	33 101 395,40	34,7	42,2	52,6	97,9	152	12,31
30	122	ПАТ "СК "Крайна"	36 178	34 069 239,40	503	12 933 712,72	67,6	78,2	83,2	98,1	3	0,60

Додаток А.2

Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно -правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за IV-й квартал 2022 року

№ з/п	Код СК	Страхова компанія	Кількість укладених договорів, шт.	Сума нарахованих страхових премій, грн.	Кількість врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, шт.	Сума сплаченого страхового відшкодування, грн.	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 60 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 90 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 120 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкodu майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування у строк до 365 днів (включно) від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Кількість скарг від потерпілих та страховальників на дії страховика, які надійшли до МТСБУ, шт.	Співвідношення кількості скарг та загальної кількості врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	001	ПАТ "СК "Універсальна"	47 071	54 595 487,31	542	13 568 660,32	87,0	92,6	94,6	98,4	2	0,37
2	003	ПАТ "НАСК "ОРАНТА"	270 840	234 966 636,05	2 668	69 165 115,19	72,8	84,3	88,8	97,5	11	0,41
3	004	ПрАТ "УАСК АСКА"	0	0,00	86	2 777 720,90	38,5	47,4	51,3	79,5	1	1,16
4	008	ПрАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	5 663	9 878 191,46	111	4 382 633,82	23,4	43,3	61,0	92,2	1	0,90
5	011	ПрАТ "АСК "НІГО Україна"	40 955	63 052 235,00	824	23 921 900,41	82,0	87,7	90,2	97,8	1	0,12
6	015	ПрАТ "УСК "Квітка Вієна Іншуранс Груп"	146 086	141 739 327,00	1 819	45 561 262,92	83,1	89,1	91,1	98,0	4	0,22
7	023	ПрАТ "СТ "Гарантія"	8 263	6 367 210,00	58	1 857 369,87	83,1	94,9	96,6	98,3	0	0,00
8	024	ПрАТ "СК "Свароис Україна"	119 696	91 494 362,42	1 267	37 255 595,52	51,1	74,0	80,2	95,4	5	0,39
9	028	ПрАТ "СК "АСКО-Добас Північний"	10 323	11 103 766,82	172	5 447 042,47	58,2	70,6	76,5	91,8	1	0,58
10	030	АСК "ОМЕГА"	6 236	7 007 382,60	123	2 723 162,75	4,2	35,0	55,8	92,5	0	0,00
11	036	ПрАТ АСК "СКАРБНИЦЯ"	3 965	4 495 423,28	96	2 630 104,47	32,2	40,2	54,0	83,9	1	1,04
12	037	ПрАТ "УПСК"	43 670	49 115 023,50	1 010	29 446 441,69	33,0	58,4	65,2	90,4	5	0,50
13	044	ПрАТ "СК "Оранта-Сін"	4 193	4 075 407,40	75	1 833 368,05	5,6	40,3	59,7	87,5	0	0,00
14	045	ПрАТ "УТСК"	25 368	21 560 708,01	320	8 487 992,61	1,3	80,2	83,2	92,6	0	0,00
15	048	ПрАТ СК "ІЗУ Україна"	76 174	97 463 515,00	1 443	38 034 107,51	82,9	88,9	91,7	98,1	2	0,14
16	066	ПрАТ "СК "ПРОВІДНА"	44 493	28 771 956,96	508	14 512 622,76	68,3	78,2	82,6	95,6	1	0,20
17	072	ПАТ СК "Інтер-Поліс"	26 664	33 519 030,91	386	10 391 164,54	35,9	88,1	90,2	96,0	0	0,00
18	074	АТ "ПРОСТО-страхування"	21 290	29 475 780,00	373	10 639 024,11	61,9	76,8	83,4	95,6	2	0,54
19	075	ПрАТ "СК "Колонієд Україна"	1 533	2 983 328,00	28	991 371,82	24,1	51,7	69,0	93,1	0	0,00
20	078	АТ "СГ "ТАС" (приватне)	249 338	251 396 235,12	3 361	87 369 396,37	83,2	88,5	91,2	98,1	7	0,21
21	080	ПрАТ "СК "УНІКА"	40 509	62 229 765,00	539	18 145 058,41	78,7	87,7	91,6	98,0	0	0,00
22	084	АТ "СК "АРКС"	35 663	69 671 536,64	834	24 620 589,67	81,1	88,9	92,0	97,4	4	0,48
23	089	ПрАТ "Свароисський страховий альянс"	10 245	14 102 551,68	232	7 190 099,68	42,2	67,3	70,4	91,0	0	0,00
24	102	ПАТ "СК "УСГ"***	96 463	123 260 613,20	1 204	31 450 415,99	75,7	86,2	89,6	96,7	2	0,17
25	103	ТДВ "СК "Мотор-Гарантія"***	12 239	13 327 246,13	221	6 493 203,42	17,0	63,3	73,4	94,5	3	1,36
26	106	Страхова компанія "ЕТАЛОН"	65 467	46 065 101,11	627	20 371 468,54	4,4	60,3	62,0	87,9	6	0,96
27	107	ПрАТ СК "ВАН КЛІК"	8 644	8 873 625,84	190	4 671 952,30	53,5	72,4	79,5	97,3	2	1,05
28	120	Страхова компанія "КРЕДО"	30 565	35 972 192,98	887	27 366 782,40	27,1	48,9	55,1	80,9	19	2,14

Додаток Б.1

Показники діяльності діючих страховиків -членів МТСБУ з обов'язкового страхування цивільно -правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за внутрішніми договорами) за ІV-й квартал 2023 року

№ з/п	Код СК	Страхова компанія	Кількість укладених договорів, шт.	Сума нарахованих страхових премій, грн.	Кількість врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, шт.	Сума сплаченого страхового відшкодування, грн.	Частка вимог (за шкоду майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 60 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкоду майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 90 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкоду майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування до 120 днів від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Частка вимог (за шкоду майну), врегульованих шляхом сплати страхового відшкодування у строк до 365 днів (включно) від дати ДТП до дати останньої виплати в загальній кількості врегульованих вимог, %	Кількість скарг від потерпілих та страховальників на дії страховика, які надійшли до МТСБУ, шт.	Співвідношення кількості скарг та загальної кількості врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	001	ПАТ "СК "Універсалія"	26 061	40 084 919,13	654	19 945 033,47	83,8	90,5	94,4	98,6	1	0,15
2	003	ПАТ "НАСК "ОРАНТА"	288 435	299 069 222,70	3 625	102 042 293,31	75,7	87,0	91,6	98,4	14	0,39
3	008	ПРАТ СК "ТРАВЕ УКРАЇНА"	5 549	10 626 998,90	112	4 308 656,80	78,6	92,3	94,9	99,1	1	0,89
4	011	ПРАТ "АСК "ІНГО Україна"	52 471	88 192 993,00	1 086	37 543 432,80	79,0	89,4	93,2	98,8	0	0,00
5	015	ПРАТ "УСК "Княжа Віснра Іншуренс Груп"	193 324	224 947 795,00	2 566	78 309 009,81	79,8	87,3	92,0	98,6	2	0,08
6	023	ПРАТ "СТ "Гарантія"	8 458	7 477 900,00	105	3 725 170,18	54,8	76,3	80,6	98,9	0	0,00
7	024	ПРАТ "СК "Свіросне Україна"	102 604	93 244 275,66	1 522	45 424 920,89	66,8	80,7	88,6	97,9	7	0,46
8	028	ПРАТ "СК "АСКО-Донбас Північний"	10 660	13 429 558,00	206	7 251 814,93	74,9	86,4	91,6	99,0	0	0,00
9	036	ПРАТ АСК "СКАРБНИЦЯ"	3 634	5 178 444,90	88	2 683 164,79	51,2	57,0	68,6	94,2	0	0,00
10	037	ПРАТ "УПСК"	35 244	47 189 725,90	649	20 966 222,90	76,8	81,0	86,4	93,6	5	0,77
11	044	ПРАТ "СК "Оранта-Січ"	2 278	2 400 338,50	59	2 072 898,14	46,4	60,7	75,0	85,7	0	0,00
12	045	ПРАТ "УТСК"	20 403	24 348 067,90	439	13 671 603,30	76,4	81,2	85,5	96,6	3	0,68
13	048	ПРАТ СК "ІЗУ Україна"	121 523	170 403 775,00	2 359	67 331 059,11	86,5	93,1	96,2	99,0	4	0,17
14	072	ПАТ СК "Інтер-Поліс"	18 554	27 499 652,23	622	15 200 806,33	21,6	69,4	87,6	97,7	3	0,48
15	075	ПРАТ "СК "Колонієд Україна"	1 499	3 434 365,00	52	1 885 659,23	73,6	81,1	90,6	96,2	0	0,00
16	078	АТ "СТ "ТАС" (приватне)	273 049	330 727 698,10	4 442	140 923 539,26	80,1	88,6	93,3	98,8	8	0,18
17	080	ПРАТ "СК "УНІКА"	45 617	82 822 718,00	1 045	36 324 650,90	83,8	92,8	95,2	99,3	3	0,29
18	084	АТ "СК "АРКС"	41 005	84 729 436,38	1 283	42 131 165,09	80,9	88,3	92,0	98,0	4	0,31
19	089	ПРАТ "Європейський страховий альянс"	6 503	13 129 615,01	230	7 681 835,63	77,1	82,2	84,2	98,4	2	0,87
20	102	ПАТ "СК "УСГ**"	60 086	115 814 669,45	2 351	77 477 070,09	72,2	83,0	89,1	99,0	1	0,04
21	106	Страхова компанія "ЕТАЛОН"	64 786	59 556 038,15	919	27 017 959,85	46,0	46,7	52,7	93,8	7	0,76
22	107	ПРАТ "СК "ПРЕМСР АЛЬЯНС"	0	0,00	84	3 078 207,46	10,0	32,5	43,8	95,0	1	1,19
23	120	Страхова компанія "КРЕДО"	25 843	40 073 374,24	706	22 485 504,49	2,4	12,9	43,7	89,2	48	6,80
24	122	ПАТ "СК "Країна"	32 639	40 865 758,83	433	14 501 054,03	75,1	80,1	86,5	98,5	0	0,00
25	125	ПРАТ СК "ВУСО***"	61 897	106 487 724,68	1 386	43 433 375,17	79,8	89,4	94,2	97,9	1	0,07
26	129	Страхова компанія "БРОКБІЗНЕС"	31 256	44 761 855,77	704	20 440 369,06	68,9	83,8	90,8	98,1	2	0,28
27	132	СК "Альфа-Гарантія", ТДВ	108 130	93 087 785,00	1 567	45 829 175,95	57,0	71,0	79,6	96,2	9	0,57
28	138	ПРАТ "СК "Альфа Страхування"	0	0,00	169	6 625 484,16	39,4	60,6	71,6	94,2	2	1,18

АНОТАЦІЯ

Безкровна А.В. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: стан та перспективи розвитку. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа і страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні аспекти страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, проаналізовано сучасний стан ринку страхування транспортних засобів, визначено проблеми та перспективи вдосконалення системи страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Ключові слова: страхування, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, автострахування, проблематика, інновації.

ABSTRACT

Bezкровна A.V. Civil liability insurance of vehicle owners: status and development prospects. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

In the qualification paper, theoretical aspects of the civil liability insurance of vehicle owners were revealed, the current state of the insurance of the vehicle market was analyzed, problems and prospects for improving the system of civil liability insurance of vehicle owners were identified.

Key words: insurance, civil liability insurance of vehicle owners, auto insurance, problems, innovations.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.В.Безкровна